

CENOBIUM

WOKÓŁ *FILOKALII*

Spis treści

Słowo z Instytutu Monastycznego	3
Wykaz skrótów użytych w numerze.	5
B. Kisiel OSB, <i>Próżność (cenodoxia) a pycha (superbia) w pismach</i> <i>Jana Kasjana</i>	7
B. Koniecko OSB, <i>Człowiek rozumny według Pseudo-Antoniego Wielkiego</i> . .	19
M. Jastrzębski OSB, <i>Doświadczenie Boskiej światłości w Triadach</i> <i>św. Grzegorza Palamasa</i>	33
L. Wianowski, <i>Nauka Ewagriusza z Pontu w świetle Apoftegmatów</i>	45
<i>Jezus Chrystus jest drzewem życia –</i> rozmowa z o. Leonem Nieściolem OMI na temat roli ojców Kościoła w duchowości chrześcijańskiej	73
<i>Filokalia nie mówi o teorii, ale o praktyce –</i> rozmowa z o. Maksymilianem Nawarą OSB o <i>Filokalii</i>	81

„Cenobium” – pismo Instytutu Monastycznego

Redaktor naczelny
Brunon Koniecko OSB

Rada naukowa:
prof. Tomasz M. Dąbek OSB, dr Szymon Hiżycki OSB
mgr Brunon Koniecko OSB

Imprimi potest: Opactwo Benedyktynów
Kraków, dnia 18.03.2024
† o. Szymon Hiżycki OSB, opat tyniecki

ISSN 1233-2550

Adres redakcji:
ul. Benedyktyńska 37, 30–398 Kraków

© Tyniec Wydawnictwo Benedyktynów
ul. Benedyktyńska 37, 30-398 Kraków
tel.: +48 (12) 688 52 90; +48 534 037 299
e-mail: zamowienia@tyniec.com.pl
www.tyniec.com.pl

Nakład: 200 egz.

Druk i oprawa:
Tyniec Wydawnictwo Benedyktynów

Słowo z Instytutu Monastycznego

Tym razem „Cenobium” poświęcamy tematom związanym z Filokalią. Powód jest jeden. W ubiegłym roku nastąpiło wydanie pierwszego tomu tego dzieła po polsku. Wydawnictwo Benedyktynów Tyniec, jako jedyne w Polsce, podjęło się przetłumaczenia *Filokalii* w całości. Obejmuje ona pięć tomów.

Filokalia to największy i najbardziej znany zbiór pism w duchowości chrześcijańskiej. Zawiera teksty z kilkudziesięciu dzieł wielu autorów chrześcijańskich z okresu od IV do XVII wieku. Nie jest to zbiór wszystkich tekstów, jakie powstały w tym okresie, ale jest ich wyborem. Możemy powiedzieć, że jest to wybór najpiękniejszych pism. Samo słowo filokalia znaczy miłość tego, co piękne. Gdy ten termin odnosimy do książki, przyjmuje znaczenie „antologii”, czyli zbioru wybranych części. Pierwsze wydanie *Filokalii* powstało w 1782 r. w Wenecji. Przygotowali je św. Nikodem Hagioryta i św. Makary z Koryntu. W ich zamyśle lektura *Filokalii* ma dopomóc w prowadzeniu życia prawdziwie chrześcijańskiego.

Zagadnienia poruszone w czasopiśmie są tylko pewną wybraną propozycją ukazania tego, co można powiedzieć na temat tego zbioru tekstów. Autorzy artykułów i rozmówcy dzielili się swoją wiedzą na podjęte problemy. Poruszone tematy są zachętą do osobistego studium nad *Filokalią* oraz sięgnięcia do innych dzieł i opracowań, które są z nią związane.

Na szczególną uwagę zasługują rozmowy, które przybliżają duchowość filokaliczną. Jest ona w polskim Kościele mało znana. Dużo bardziej przeważa duchowość maryjna, piel-

grzymkowa czy związana ze sporą liczbą tzw. wspólnot charyzmatycznych. Jako benedyktyni tynieccy chcemy przybliżyć tę trochę zapomnianą duchowość. Wokół *Filokalii* są organizowane różne wydarzenia. Niniejszy numer *Cenobium* wpisuje się w tę działalność. To okazja do zainspirowania tą duchowością.

Filokalia to prawdziwa szkoła duchowości, modlitwy i teologii. Jeśli chcesz poważnie traktować życie duchowe, to *Filokalia* jest dla ciebie. Jeśli chcesz budować swoją wiarę w oparciu o solidną duchowość, sprawdzoną w praktyce przez wieki, to *Filokalia* jest dla ciebie. Jeśli chcesz coś dla siebie zrobić, zmienić na lepsze w swoim życiu, czegoś nowego się dowiedzieć, to *Filokalia* jest dla ciebie.

Brunon Koniecko OSB

Wykaz skrótów użytych w numerze

- KKK *Katechizm Kościoła Katolickiego*, Poznań 2002.
- Coll. JAN KASJAN, *Collationes XXIII*, red. M. PETSCHENIG, CSEL 13, 1886; tłum. pol.: Tenże, *Rozmowy z Ojcami*, tłum. A. NOCÓŃ, A. WILCZYŃSKI, ŻrMon 28 (2002), 70 (2015), 80 (2017).
- CSEL Corpus Scriptorum Ecclesiasticorum Latinorum, Wien 1866–
- De oratione* EWAGRIUSZ Z PONTU, *O modlitwie*, [w:] ŻrMon 18.
- In. JAN KASJAN, *De institutis coenobiorum*, red. M. PETSCHENIG, CSEL 17, 1888; tłum. pol.: TENŻE, *Reguły (De institutis coenobiorum)*, tłum. K. MARAŚ, ŻrMon 100, 2023.
- Pouczenia* *Naszego w gronie świętych Ojca Antoniego Wielkiego Pouczenia o zachowaniu ludzi i właściwym sposobie postępowania w stu siedemdziesięciu rozdziałach*, [w:] *Filokalia*, t. 1, tłum. C. DOBAK, Kraków 2023.
- Practicus* EWAGRIUSZ Z PONTU, *O praktyce [ascetycznej]*, [w:] ŻrMon 18.
- ŻrMon Źródła Monastyczne, Kraków 1993–
- ŻrMon 4 *Apoftegmaty Ojców Pustyni*, t. 1, *Gerontikon. Księga Starców*, przeł. M. BORKOWSKA, opr. M. STAROWIEYSKI, Kraków 1994.
- ŻrMon 9 *Apoftegmaty Ojców Pustyni*, t. 2, *Kolekcja systematyczna*, przeł. M. KOZERA, Kraków 1995.
- ŻrMon 18 EWAGRIUSZ Z PONTU, *Pisma ascetyczne*, t. 1, przekład zbiorowy, Kraków 1998.

- ŹrMon 19 GABRIEL BUNGE, *Ewagriusz z Pontu – mistrz życia duchowego*, przeł. J. BEDNAREK, A. JASTZĘBSKI, A. ZIERNICKI, Kraków 1998.
- ŹrMon 22 V. DESPREZ, *Początki monastycyzmu*, t. 2, przeł. J. DEMBSKA, Kraków 1999.
- ŹrMon 36 EWAGRIUSZ Z PONTU, *Pisma ascetyczne*, t. 2, przekład zbiorowy, Kraków 1998.
- ŹrMon 45 D.J. CHITTY, *A pustynia stała się miastem...*, przeł. T. LUBOWIECKA, Kraków 2008.